

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—, — Poštno-čekovni račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon interurban 113.

Cena inseratom: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrt strani Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Nemci odklanjajo zahteve koroških Slovencev.

Nemci s skrbnim očesom gledajo na tiste svoje rojake, ki so ostali izven nemške, odnosno avstrijske države. Ob desetletnici versajske mirovne pogodbe, sklenjene in podpisane na Vidovdan 1919, se je po Nemčiji razlegel klic: »Ne priznamo versajske pogodbe, ki je veliko število Nemcev pripojila Franciji! Zahtevamo njeno revizijo (spremembo)! Zahtevamo revizijo mej napram Poljski, ker je preveliko Nemcev prišlo pod poljsko oblast!« Kar se tiče Nemcev, ki prebivajo kot manjšine po drugih državah (po Čehoslovaški, Madžarski, Rumuniji, Jugoslaviji, Italiji), zahtevajo rajhovski in avstrijski Nemci, da se tem nemškim manjšinam morajo priznati manjšinske pravice v polnem obsegu. To je stalna zahteva, ki jo Nemčija stavi po svojih zastopnikih pri Društvu narodov pod krinko manjšinskih pravic vseh narodnih manjšin.

Ako bi nemške zahteve po varstvu vseh narodnih manjšin bile iskrene in ne samo plašč, s katerim pokrivajo Nemci svoje posebne politične namene, ki jih zasledujejo s svojimi manjšinami po posameznih državah, bi morali slovenski manjšini na Koroškem dati njene pravice. Pa jih ne dajo in s tem dokazujejo, kakšne namene imajo s svojo borbo za manjšinske pravice.

Občni zbor »Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem« 13. junija t. l. v Celovcu je zopet pokazal dejansko pravičnost Nemcev napram slovenski narodni manjšini v svetli luči. Vse nemške stranke so, kakor so na tem zboru ugotovili zastopniki in zaupniki koroških Slovencev, složne v tem, naj se odbije kulturna avtonomija, kakor jo zahtevajo koroški Slovenci. Vsenemška stranka odklanja slovenske zahteve kot izraz iredentizma (stremjenja po odcepljenju od Avstrije), socialni demokratje jih odklanjajo, češ, da avtonomija pomenja delitev Koroške, krščanski socialci pa radi tega, ker se baje ne more zahtevati od nezavednih Slovencev, ki so ob plebiscitu glasovali za Avstrijo, da grede skupaj z narodnimi Slovenci. Vse nemške stranke soglašajo v tem, da Slovenci ne smejo dobiti slovenskih manjšinskih šol, in zato so se pogaja-

nja v šolskem odseku deželnega zbora v Celovcu mesca maja razbila.

Kakšno kulturno avtonomijo so Nemci v tem odseku ponujali koroškim Slovencem? Na to vprašanje je slovenski deželni poslanec dr. Petek v svojem poročilu na omenjenem občnem zboru odgovoril tako:

»Kdor hoče nadalje biti Slovenec, ta naj se vpiše v kataster, ki naj bo podlaga ljudski skupnosti. Ta ima pravico za svoje otroke ustanavljati in vzdrževati samo slovenske šole. Vse obstoječe utrakvistične in nemške šole pa ostanejo v upravi dežele še nadalje in ta razpolaga z njimi po svoji volji. V teku pogajanj se je spremenil predlog finančiranja avtonomnih šol v toliko, da skrbita za te šole dežela in občina v slučaju, da so dani pogoji državnega šolskega zakona (40 otrok v okolišju 4 km). Od obstoječih šol slovenskega jezikovnega ozemlja preidejo tiste v upravo slovenske ljudske skupnosti, kjer se 2 tretjini starišev vpišeta v kataster. — Omenjeni način predloga o kulturni avtonomiji nima nobenega stika s preteklostjo in danim položajem. On hoče spremeniti sedanjo zakonito podlago šolstva in pretvoriti vse utrakvistične šole v nemške. Obenem se hoče poslužiti po plebiscitu in političnih razmerah nastale razdvojenosti koroških Slovencev in popačenosti volje starišev v nemške namene.«

Dr. Petek kot zastopnik koroških Slovencev ni mogel v to privoliti. On je zahteval, da naj tvorijo podlago slovenskega avtonomnega šolstva vse doseđanje utrakvistične (dvojezične) šole z vsemi otroci, za katere so te šole obvezne. Samo tako je zagotovljen pouk v slovenskem maternem jeziku.

Občni zbor je poročilo poslanca dr. Peteka, kakor tudi njegovega tovariša Starca vzel z odobravanjem na znanje ter nanovo poudaril te zahteve koroških Slovencev:

»1. Da v smislu sklepov manjšinskih kongresov vztrajamo pri zahtevi po kulturni avtonomiji.

2. Da pristanemo na kataster na podlagi prostovoljnega priznanja le, ako večina prenese vse manjšinske pravice

in dolžnosti na zastopstvo kulturne avtonomije.

3. Da odločno odklanjamo vsako cepitev slovenskih otrok na dve šolski oblasti.

4. Da zahtevamo za vse otroke, ki so jih stariši prostovoljno vzgajali v slovenskem jeziku, narodno in domoljubno vzgojo na podlagi maternega jezika po slovenskem učiteljstvu, ki ima ljubezen do slovenskih otrok in slovenske kulture.

5. Nesporno je, da naj so utrakvistične šole šole za koroške Slovence, ki s svojim zakonito določenim slovenskim začetnim učnim jezikom jamčijo rabo narodnega jezika in se bistveno razlikujejo od nemške šole. One vežejo vse koroške Slovence. Pri upeljavi avtonomije je naravno, da vsa ta last slovenskega ljudstva neprikrajšano preide v avtonomno upravo kot pravno naslednico. Ljudska skupnost, ki bi na podlagi katastra ne imela pravice do te po volji starišev nastale in vzdrževane lasti, bi cepila koroške Slovence. Zato na glašamo, da je naš zastopnik moral zahtevati prenos vseh teh šol na avtonomijo in bi vsako popuščanje v tej točki obsojali, posebno še, ker to stališče nikdar ne more ovirati razvoja nemškega šolstva.«

Nadalje je občni zbor ugotovil naslednje:

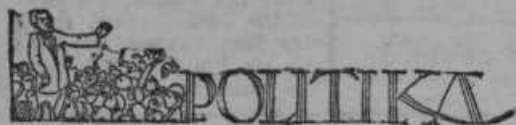
a) Pouk krščanskega nauka v maternem jeziku v vseh razredih ljudskih šol je bila doslej neovirana last slovenskega ljudstva. Sedaj se nam skuša prikrajšati tudi ta pravica s tem, da hočejo šolske oblasti odstraniti slovenski pouk veronauka v višjih razredih. Uverjeni smo, da cerkvena oblast ne bo popuščala od svojih načel in da bo zavrnila vsak poizkus vmešavanja v svoj delokrog. — Z zadovoljstvom vzamemo na znanje, da sta naša zastopnika zahtevala pouk veronauka v nadaljevalnih šolah in obžalujemo, da je večina deželnega zbora veronauk odklonila.

b) Obsojamo, da se še vedno izključuje koroške Slovence iz gospodarskih zastopstev, za katere plačujemo. Zato zahtevamo, da se takoj uvede zakon o kmetijski zbornici, ki naj da koroškim Slovencem možnost soodločbe in sodelovanja.«

Na tem celovškem zborovanju so zastopniki in zaupniki koroških Slovencev govorili določno in odločno. Jasno so poudarili zahteve slovenske manjši-

ne ter obenem ugotovili, da nemška večina dosedaj niti ene teh zahtev ni izpolnila. S takozvano kulturno avtonomijo, ki jo nemške stranke ponujajo Slovincem, ne bi bila izpolnjena niti ena zahteva narodnih Slovencev, marveč Nemci nameravajo z njo od narodnozavednih Slovencev odtrgati nezavedne, ki so ob plebiscitu glasovali za

Avstrijo ter se imenujejo nemškoaljube. Te hočejo naprej popolnoma ponemčiti, zoper narodno-zavedne Slovence pa začeti zatiralno borbo kot iredentiste, kot neprijatelje Avstrije. Tako Nemci v praksi (v dejanjih) izvršujejo načelo manjšinskega varstva, za koje se toliko potegujejo, kadar je njim v prid.

V NAŠI DRŽAVI.

Njegovo Veličanstvo kralj biva stalno na Bledu, kjer se že vršijo priprave za slovesen krst tretjega kraljeviča, ki bo koncem tega meseca. Središče političnega gibanja v naši državi je preneseno na Bled, kamor se vozijo poročat kralju ministri in zastopniki tujih držav. Za konec meseca julija je napovedan na Bledu poset predsednika grške vlade Venizelosa, ki bo po zaključitvi grškega parlamenta odpotoval v inozemstvo ter se ustavil na povratku iz Berlina za nekoliko dni na Bledu, kjer bo sprejet od našega kralja v avdijenci. Obenem se bo sestal tudi s predsednikom naše vlade generalom Živkovičem in zunanjim ministrom Marinkovičem, ki se bosta istočasno mudila na Bledu.

Pol leta v novem stanju. V soboto 6. julija se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri so podali ministri poročilo o šestmesečnem delu v novem stanju. Ministrski svet je ugotovil, da kaže polletno delo sedajne vlade koristne ter po voljne uspehe na vseh poljih državnega in narodnega življenja. Vlada je sklenila, da bo delo po začrtanem programu tudi nadaljevala.

Pomiloščenje ob priliki krsta novorojenega kraljeviča. Ob priliki predstojnega krsta novorojenega kraljeviča bo pravosodni minister predložil ukaz o amnestiji (pomiloščenju). Kakšen obseg bo imelo pomiloščenje, se še ne ve. Gotovo pa je, da ne bodo deležni amnestije oni, ki so bili kaznovani po 6. januarju, še manj pa oni, ki so bili kaznovani po zakonu o zaščiti države.

Orlovske svečanosti v Pragi je posestil dne 4. julija prometni minister dr. Korošec. Na kolodvoru v Pragi so ga slovesno sprejeli mnogoštevilni zastopniki vlade ter častno odposlanstvo čehoslovaškega in slovenskega Orla.

V Beogradu pripravljajo gradivo za sklenitev pogodbe (konkordata) med našo državo in Vatikanom. Pogodba bo sklenjena letos zgodaj v jeseni.

Pogajanja radi železniških tarifov med našo državo in Grčijo so končana.

Novo lokomotive. Za 20 milijonov dinarjev novih lokomotiv je naročenih od našega železniškega ministrstva pri Škodovih tvornicah na Čehoslovaškem

Novo carinske postavke. V finančnem ministrstvu se izdelujejo novi carinski tarifi, ki se bodo posebno ozirali na želje gospodarskih krogov. Na istem mestu se bavijo z mislijo monopolizacije sladkorja. Z monopolizacijo bi se cene ne povešale.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Iz papeževe države. Dne 25. julija bo okoli cerkve sv. Petra velika procesija, pri kateri bo nosil Najsvetejše sv. Oče. Procesije se bo udeležilo 3000 duhovnikov iz celega sveta. V sprevedu bodo vsi dostojanstveniki rimske Cerkve, zastopniki vseh redov in zastopniki raznih držav (diplomatski zbor). — Vatikanska država bo uredila te dni poštni promet in poslovanje brzojava.

Nemirna Bolgarska. V bližini Plovdiva se je vršila dne 5. julija slovesna otvoritev nove državne ceste, katere se je udeležil ministrski predsednik Ljapčev in minister za javna dela. Ko so se so se vračali dne 7. julija udeleženci te slovesnosti na avtomobilu proti Plovdivu, je napadla skupina ljudi avto, v katerem so domnevali napadalci ministrsko gospodo. Lopovi so streljali na potnike in pogodili na smrt policijskega agenta. Na Bolgarskem se ponavljajo neprestano atentati.

Posvetovanja radi južne železnice v Budimpešti. Posvetovanja radi odprave sporov medsebojnih terjatev onih držav, preko katerih gredo proge bivše južne železnice, so pričela 9. julija in so trajala tri dni. Na njej so zastopane Jugoslavija, Italija, Madžarska in Avstrija. Našo državo zastopa načelnik glavnega ravnateljstva Mudrinič, pravni referent železniškega ministrstva Vučina in višji računski uradnik ljubljanskega oblastnega ravnateljstva Borščak.

Na Rumunskem nameravajo preduragčiti notrajno upravo države. Po novem upravnem osnutku bo razdeljena Rumunija na 7 samoupravnih okrožij, ki bodo pod nadzorstvom državnih tajnikov.

Čehoslovaški špijon. Poročali smo že, da je vzbudilo na Čehoslovaškem veliko prahu razkrinkanje kapitana Falouta, ki je izdal nemškemu generalnemu štabu važne mobilizacijske načrte. Čehoslovaško vojno sodišče je obsodilo kapitana radi špijonaže na 19 let.

Med Madžarsko in Čehoslovaško so vladale zadnji teden precej napete razmere. Madžari so zaprli čehoslovaškega železniškega uradnika Pecha, ker ga dolžijo vohunstva. Čehoslovaška je zahtevala takojšnjo izpustitev Pecha in je radi tega ustavila železniški promet z Madžarsko na eni progji. Prvotni vihar med obema državama se je pa že podel in bo cela zadeva poravnana na miren način.

Novoizvoljeni angleški parlament je bil otvorjen dne 25. junija s čitanjem kraljevega govora.

Na Holandskem so končane parlamentarne volitve, ki so pokazale staro sliko: katoličani so obdržali 30 mandatov, socialisti svojih 24.

32 blaženih mučenic.

Spominski dan 9. julij.

Kristus je svojim vernikom napovedal sovraštvo in preganjanje od sveta, kakor ga je moral prenašati sam. Ta napoved se tudi izpolnjuje in mora Cerkev Kristusova v vseh časih trpeti preganjanja, celo krvava. Tudi velika francoska revolucija pred 140 leti se je obrnila proti Cerkvi in njenim zvestim otrokom. Voditelji francoske revolucije, pravi krvavi možje, so z nepopisnim sovraštvom besneli zoper vse, kar bi še moglo spominjati na Boga, Kristusa, krščanstvo. Na tisoče zvestih kristjanov je moralo v onih žalostnih časih preliti kri za svojo krščansko in cerkveno prepričanje. Med temi je bilo tudi 32 redovnic v mestu Oranž, ki so umrle med 6. in 26. julijem leta 1794.

Te redovnice so spadale k različnim redovom in pobožnim družbam. Ko je izdala leta 1790 francoska vlada odlok, da so samostani prepovedani in da njihovo premoženje pripade državi, so razne redovnice našle zavetišče v samostanu uršulink, ki jih še niso bili razgnali. Kmalu pa so morale redovnice tudi iz tega svojega zavetišča na cesto. Združile so se v male skupine in so skušale na ta način, kolikor se je pač dalo, nadaljevati redovno življenje. Tu je pa prišel do moči na Francoskem eden največjih okrutnežev, kar jih pozna zgodovina, zloglasni Robespier. Po vseh krajih je postavil takoimenovana sodišča za javno blaginjo, ki so imela neomejeno oblast nad vsemi, ki so bili osumljeni in zatoženi kot izdajalci republike. Dne 29. decembra 1793 je izdal načelnik okraja Oranž določbo, da so morale vse bivše redovnice priseči na »svobodo in enakost«, drugače so jih smatrali za izdajalke in so z njimi tudi tako postopali. Bivše sestre so vse odločno odklonile prisego, ker so dobro vedele, kaj ta prisega pomeni, namreč odpad od vere. Zato je načelnik dal povelje, da morajo sestre v zapor. Noč, predno se je povelje izvršilo, so prebile v molitvi in pobožnem petju, 2. maja so pogumno zasédle slabe vozove, ki so jih imeli peljati v zapor. Bilo jih je 29; dne 10. maja je zadela ista usoda še tri druge redovnice, ki so bivale v svojih domačih hišah.

Sestre so napravile iz svoje ječe pravi samostan. Imele so natančno določen dnevni red. Molile so in premišljevale, zraven so opravljale razna ročna dela. Po posebni pobožnosti se je odlikovala mladostna sestra Magdalena Šistamon; njene tovarišice so jo imevale svetnico.

Prva je dosegla venec mučeništva sestra Marija Roza iz benediktinskega reda. Dne 5. julija je morala stopiti pred sodišče za javno blaginjo. Z njo je stal pred sodbo nek duhovnik in še dve drugi sestri. Sodniki so upali, da bo omahovala in še druge potegnili za seboj. A čisto odločno je izjavila, da ne bo prisegla, ker smatra to prisego za od-